

تعیین و ارزیابی نسبت تبخیر و تعرق گیاه مرجع یونجه (ET_r) به گیاه مرجع چمن (ET_o) در دشت شهرکرد

علی مرشدی^۱، مهدی نادری^۱، سیدحسن طباطبائی^{۲*} و جهانگرد محمدی^۱

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۱۱/۲۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۷/۷)

چکیده

در برخی موارد نیاز به تبدیل مقدار تبخیر و تعرق گیاه مرجع (یونجه) به تبخیر و تعرق گیاه مرجع (چمن) و یا برعکس وجود داشته تا بتوان مقدار ضریب گیاهی صحیح را بر اساس نوع سطح مرجع مورد استفاده به دست آورد، هدف این پژوهش تعیین نسبت ET_r (تبخیر و تعرق از گیاه مرجع یونجه) به ET_o (تبخیر و تعرق گیاه مرجع چمن) طی فصل رویش برای دشت شهرکرد می باشد که این نسبت K_r نامیده می شود. مقادیر میانگین ماهیانه و کل (فصل رشد) K_r بر اساس مقادیر روزانه آن در ایستگاه چهارتخته شهرکرد در فصل زراعی رشد منطقه، با استفاده از داده های هواشناسی مورد نیاز در یک دوره ۱۸۵ روزه (اول اردیبهشت تا پایان مهر ۱۳۹۰) از ایستگاه خودکار تحقیقات هواشناسی کشاورزی به دست آمده است. مقادیر ET_r و ET_o برای محاسبه K_r به شش روش محاسبه شدند. این روش ها عبارتند از: معادله های استاندارد شده پن-من-مانتیت توسط انجمن مهندسين عمران آمریکا ($ASCE-stPM-ET_r$)، پن-من-مانتیت توسط انجمن مهندسين عمران آمریکا ($ASCE-PM-ET_r$)، کیمبرلی-پن من ۱۹۸۲ ($1982KP-ET_r$)، جنسن-هیز اصلاح شده ($JH-ET_r$)، و روش محاسبه K_r در نشریه ۵۶ فائو (تمامی روش ها برای گیاه مرجع یونجه). مقادیر K_r محاسبه با نتایج به دست آمده حاصل از یک مطالعه لایسیمتری مورد مقایسه قرار گرفت. مقدار K_r حاصل از مطالعه لایسیمتری برابر با ۱/۱۲ که برابر ۱/۱۲ برای $ASCE-PM-ET_r$ ، ۱/۱۶ برای $JH-ET_r$ و دور از مقدار ۱/۲۷ برای $1982 KP-ET_r$ (هر سه نسبت به معادله های استاندارد شده پن-من-مانتیت برای گیاه مرجع چمن توسط انجمن مهندسين عمران آمریکا ($ASCE-stPM-ET_o$) به دست آمده است که در مقایسه با مقدار ۱/۴۰ بر مبنای روش موجود در نشریه ۵۶ فائو فاصله زیادی دارد.

واژه های کلیدی: تبخیر و تعرق، ضریب تبدیل، پوشش گیاهی، یونجه، چمن

۱. گروه خاکشناسی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهرکرد

۲. گروه مهندسی آب، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهرکرد

*: مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: tabatabaie@agr.sku.ac.ir

مقدمه

برای توسعه و بهبود روش‌های نوین مدیریت آبیاری، تخصیص بهینه آب و انرژی، بهبود طراحی‌های آبیاری و عملیات مربوط به آن و همچنین تخمین دقیق آب مورد نیاز گیاهان ضروری می‌باشد. استفاده از تبخیر و تعرق مرجع چمن (ET_0) و تبخیر و تعرق مرجع یونجه (ET_r) و ضریب گیاهی (K_c) همچنان یکی از پرکاربردترین روش‌ها در تخمین آب مورد نیاز گیاهان (ET_0) می‌باشند. چمن و یونجه هر دو به عنوان سطوح مرجع برای محاسبه ET_0 تحت شرایط متنوع اقلیمی استفاده شده‌اند. به‌طور ایدآل استفاده از ET_0 یا ET_r برای تعیین مقدار ET_0 بایستی به نتایج مشابهی بیانجامد (۱۰). اما توافق عمومی برای انتخاب پوشش گیاهی مرجع در یک منطقه خاص همچنان وجود ندارد، اگرچه مبنای انتخاب می‌تواند تابعی از خصوصیات اقلیمی منطقه و یا محل موردنظر باشد. بطور مثال، یونجه در اقلیم‌های خشک و نیمه خشک مرجع است. یونجه با توجه به ساختار ریشه‌ای قوی و عمیق در مقایسه با گیاهان علفی که ریشه‌های سطحی دارند، قادر به انجام تبخیر و تعرق آب در بالاترین شدت پتانسیل (حتی در شرایطی که حرکت افقی گرما وجود داشته باشد) بوده و کمتر دچار تنش آبی می‌شود. از سوی دیگر، در اقلیم مرطوب و نیمه‌معتدل که یونجه گیاه غالب آن مناطق نیست، گیاه چمن به عنوان گیاه مرجع ترجیح داده می‌شود (۱۱).

مقدار ET_0 (چمن) بخصوص در شرایط آب و هوایی خشک، گرم و بادخیز، همیشه کمتر از مقدار ET_r (یونجه) می‌باشد. گیاه یونجه بلندتر از گیاه چمن (۵۰ سانتی‌متر در مقابل ۱۲ سانتی‌متر) بوده و دارای سطح برگ وسیع‌تری می‌باشد (۳). یونجه هم‌چنین دارای ضرایب انتقال آیرودینامیکی و ظاهری بزرگ‌تری است (۱۷)، به همین دلیل مقادیر K_c زمانی که گیاه مرجع، یونجه در نظر گرفته شده باشد، کمتر از مقداری خواهد بود که گیاه چمن به عنوان گیاه مرجع در نظر گرفته شده باشد. بنابراین مقادیر K_c براساس گیاه مرجع چمن

(K_{c0}) و یا گیاه مرجع یونجه (K_{cr}) بایستی به نحوی قابل تبدیل به یکدیگر بوده (بر مبنای انتخاب ET_0 یا ET_r برای محاسبه ET_c) و لذا ضرایب اصلاحی برای انجام تبدیل ضروری می‌باشد. بررسی منابع نشان می‌دهد که رویه استاندارد یا توصیه شده‌ای برای تبدیل بین این دو سطح مرجع (در صورت فقدان اطلاعات لایسیمیتری) وجود ندارد.

تعداد بسیار محدودی از نسبت‌های ET_r به ET_0 (مقادیر K_r) گزارش شده اما مورد توافق نبوده و تغییرات زیادی از خود نشان داده‌اند و لذا محدود به یک یا دو محل شده است. جنسن و همکاران (۱۴) از مقدار $K_r = 1/15$ استفاده نمودند، اما اذعان می‌کنند که این مقدار ضریب بخوبی تفاوت‌های اقلیمی را در نواحی مختلف بیان نمی‌کند، زیرا ضریب K_r دچار تغییر ناشی از تغییر در مقاومت آیرودینامیکی (r_a) و مقاومت روزنه‌ای (r_s) وابسته به نوع پوشش گیاهی مرجع می‌باشد.

آلن و همکاران (۳) مقادیر ضریب K_r حاصل از داده‌های لایسیمیتری در اقلیم‌های مختلف را که شامل شش منطقه خشک و پنج منطقه مرطوب بود گزارش کردند، مبنای این طبقه‌بندی اقلیمی میانگین رطوبت نسبی روزانه در ماه حداکثر بود که کمتر یا بیشتر از ۶۰ درصد باشد. برخلاف ضرایب K_r گزارش شده توسط جنسن و همکاران (۱۴)، متوسط مقادیر ضرایب K_r از $1/30$ تا $1/38$ و از $1/12$ تا $1/39$ به ترتیب برای مناطق خشک و مرطوب می‌باشد، آنها هم‌چنین گزارش کردند که دما، رطوبت هوا و سرعت باد روی سطوح تبخیر توسط جریان بخار آب و تبادلات انرژی در سطح معتدل و ملایم می‌شوند. بنابراین مقادیر محاسبه شده ضرایب K_r احتمالاً می‌تواند ۵ تا ۱۰ درصد بیشتر از آنچه در شرایط مزرعه برقرار است باشد. آنها نتیجه گرفتند که میانگین ضریب (K_r) بین $1/20$ تا $1/25$ نسبت به $1/15$ حاصل از داده‌های لایسیمیتری می‌تواند مناسب‌تر باشد (۳).

معادله ۱ برای تخمین ضریب K_r به عنوان تابعی از متغیرهای اقلیمی توسط آلن و همکاران (۲) به صورت زیر ارائه شده است:

نسبی) مدل‌های مورد استفاده برای تخمین ET_r نسبت به مدل پن‌من - مانتیث استاندارد شده توسط انجمن مهندسين عمران آمریکا و ۳- ارزیابی آماری مدل‌ها.

مواد و روش‌ها

الف) منطقه مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه ایستگاه تحقیقات کشاورزی واقع در دشت شهرکرد (بین شهرکرد و فرخ‌شهر) در استان چهارمحال و بختیاری با عرض جغرافیایی ۳۲ درجه و ۱۷ دقیقه شمالی و طول ۵۰ درجه و ۵۶ دقیقه شرقی و ارتفاع ۲۰۶۶ متر از سطح دریا می‌باشد.

لایسیمتر مورد استفاده در وسط قطعه زمینی به ابعاد ۴۰×۴۰ متر (۱۶۰۰ متر مربع) قرار گرفته به طوری که پوشش گیاهی در جهت شمال به جنوب و غرب به شرق حدود ۲۰ متر می‌باشد. عمق خاک لایسیمتر ۲/۵ متر و قطر لایسیمتر ۳ متر که مساحتی برابر با ۷/۰۶ متر مربع را می‌پوشاند و کنار لایسیمتر، چاهک اندازه‌گیری زهکش به مساحت ۲ متر مربع و عمق ۳/۵ متر از سطح زمین احداث گردیده است. زمان آبیاری بر اساس خروج حدود ۵۰ درصد آب سهل‌الوصول بوده و مقدار آن بر پایه اندازه‌گیری منظم میزان رطوبت خاک تا عمق ۱۸۰ سانتی‌متری می‌باشد. در این حالت با اندازه‌گیری رطوبت خاک لایه‌های ۱۰ سانتی‌متری تا عمق ۱۸۰ سانتی‌متر به وسیله نوترون‌متر (مدل CPN503-DR) و جبران کاهش رطوبت نسبت به ظرفیت زراعی انجام می‌شود. از طریق معادله ۲ مقدار آب لازم برای هر لایه ۱۰ سانتی‌متری از خاک محاسبه شده و با در نظر گرفتن تمام لایه‌ها، آب مورد نیاز از طریق کنتور به داخل لایسیمتر افزوده شد. اطراف لایسیمتر پوشیده از گیاه یونجه بوده که به طور هفتگی با استفاده از روش بارانی آبیاری می‌شد.

$$dn = \sum_{i=1}^n (FC - ai).D.pb \quad [2]$$

d_n : مقدار آب مورد نیاز گیاه بر حسب میلی‌متر

$$K_r = ET_r / ET_o = C + \quad [1]$$

$[0.04(U_p - 2) - 0.004(RH_{min} - 45)] \times (h/3)^{0.7}$
در این معادله C ضریبی است که مبین مقدار K_C یونجه در مرحله میانی رشد است، این ضریب برای مناطق مرطوب و آرام از نظر باد به میزان ۱/۰۵، برای مناطق نیمه مرطوب و شرایط با باد نسبتاً آرام به میزان ۱/۲۰ و برای مناطق خشک با باد شدید به میزان ۱/۳۵ پیشنهاد شده است (۲). مقدار U_2 عبارت است از سرعت متوسط باد در ارتفاع ۲ متری (بر حسب متر بر ثانیه)، RH_{min} عبارت است از حداقل رطوبت نسبی روزانه در مرحله میانی رشد رویشی (درصد) و h نیز عبارت است از ارتفاع استاندارد سطح مرجع برای گیاه یونجه (۵۰ سانتی‌متر). در معادله ۱، نسبت K_r زمانی که RH_{min} و U_2 با شرایط پیش فرض (مقدار ۴۵ درصد برای RH_{min} و ۲ متر بر ثانیه برای U_2) متفاوت باشد، برای شرایط اقلیمی مورد نظر تنظیم و تعدیل می‌شود. رایت و همکاران (۱۸) نسبت K_r را بر مبنای معادله ۱ و با کمک اندازه‌گیری لایسیمتری در منطقه بوش‌لند (تگزاس) و کیمبرلی (آیداهو) ارزیابی نموده و عنوان می‌نمایند که مقدار K_r محاسبه شده بر اساس معادله ۱ حدود ۳ تا ۸ درصد بزرگ‌تر از مقادیر اندازه‌گیری شده به روش لایسیمتری و معادله کیمبرلی - پن‌من ولی کوچک‌تر از ضریب تخمین زده شده به روش ASCE-stPM بوده است (۱۶).

اگرچه ضریب ایدآل و دقیق K_r از طریق اندازه‌گیری‌های محلی و همزمان بر اساس روش لایسیمتری (محاسبه نسبت ET_r به ET_o) به دست می‌آید، اما اطلاعات لایسیمتری در همه مکان‌ها وجود ندارد و همین‌طور اندازه‌گیری توأمان تبخیر و تعرق دو گیاه مرجع نیز نادر می‌باشد. بنابراین، بررسی‌های انجام شده نشان‌دهنده فقدان اطلاعات کافی در مورد ضریب K_r ، تغییرات مکانی و زمانی این ضریب K_r و چگونگی کاربست و انتقال‌پذیری ضریب K_r در مناطق اقلیمی مختلف است.

اهداف این تحقیق عبارت‌اند از: ۱- ارائه نسبت ET_r به ET_o (ضریب K_r) برای دشت شهرکرد، ۲- بررسی تغییرات (رفتار

FC: ظرفیت زراعی مزرعه بر حسب درصد

a_i: رطوبت لایه خاک قبل از آبیاری

D: عمق خاک (عمق هر لایه) بر حسب میلی متر

ρb: وزن مخصوص ظاهری خاک بر حسب سانتی متر مکعب

n: تعداد لایه‌های خاک.

داده‌های هواشناسی مورد نیاز در یک دوره ۱۸۵ روزه (اول اردیبهشت تا پایان مهر ۱۳۹۰) از ایستگاه خودکار تحقیقات هواشناسی کشاورزی واقع در ایستگاه تحقیقات کشاورزی شهرکرد شامل رطوبت نسبی حداقل و حداکثر (RH_{max} و RH_{min})، دمای حداکثر و حداقل هوا (T_{max} و T_{min})، سرعت باد (U₂)، مقدار بارش و تابش خورشیدی (R_s) تهیه شد. با توجه به این که دقت و کیفیت داده‌های هواشناسی برای محاسبه ET_r و ET_o روزانه مؤثر می‌باشد (۲ و ۱۲)، لذا کیفیت داده‌های هواشناسی مورد استفاده (شامل T_{max}، T_{min}، RH_{max}، RH_{min} و R_s) برای محاسبه تبخیر و تعرق مرجع (ET_o) بر اساس توصیه‌های منابع (۱، ۲، ۱۴، ۱۵) مورد ارزیابی قرار گرفت و تایید شد، چگونگی بررسی کیفیت داده‌ها در منابع فوق به تفصیل بیان شده است.

مقدار ET_o روزانه با استفاده از معادله استاندارد شده پن-من-مانتیت ASCE-stPM (۴) محاسبه شد. این معادله (ASCE-stPM) به منظور تسهیل و یکسان‌سازی محاسبات مربوط به مقاومت‌های ایرودینامیک (r_a) و ظاهری (یا مقاومت روزانه‌ای، r_s) استاندارد و ارائه شده است (۱۰). در این معادله ضرایب مربوط به سطوح متفاوت مرجع یکپارچه و به یک معادله مرکب ختم شده که دارای ضرایب مشخص و معین ولی متفاوت برای نوع گیاه مرجع (چمن و یا یونجه) و برای دوره‌های زمانی روزانه و یا ساعتی می‌باشد (۱۲ و ۱۶). معادله استاندارد شده ASCE-stPM برای هر دو سطح مرجع به شرح زیر است:

$$ET_{ref} = \frac{0.408 \Delta (R_n - C_n) + \gamma \frac{C_n}{T + 273} U_v (e_s - e_a)}{[\Delta + \gamma(1 + C_d U_v)]} \quad [3]$$

در این معادله ET_{ref} تبخیر و تعرق مرجع استاندارد شده (میلی متر بر روز)؛ Δ شیب منحنی فشار بخار اشباع نسبت به دمای هوا (کیلو پاسکال بر سانتی گراد)؛ R_n تابش خالص محاسبه شده در سطح گیاه (مگاژول بر متر مربع بر روز)؛ G شار گرما در سطح خاک (صفر برای دوره‌های روزانه)؛ T میانگین دمای روزانه هوا در ارتفاع ۲/۵-۱/۵ متر؛ U₂ میانگین سرعت باد روزانه در ارتفاع ۲ متری (متر بر ثانیه)؛ e_s فشار بخار اشباع (کیلو پاسکال)؛ e_a فشار بخار واقعی (کیلو پاسکال)؛ γ ثابت سایکرومتری (کیلو پاسکال)؛ C_n و C_d به ترتیب ضرایبی که با تغییر در سطح مرجع (گیاه مرجع) و دوره زمانی تغییر می‌کنند (طبق جدول ۱). پارامترهای معادله ۳ به روش ارائه شده در منبع ۴ محاسبه می‌شوند.

مقادیر ET_r روزانه هم‌چنین به پنج روش شامل: (۱) پن-من-مانتیت به روش ASCE (ASCE-PM-ET_r)؛ (۲) پن-من-مانتیت استاندارد شده به روش ASCE (ASCE-stPM)؛ (۳) جنسن-هیز اصلاح شده (JH-ET_r)؛ (۴) کیمبرلی-پن-من ۱۹۸۲ (KP-ET_r 1982)، و (۵) مقدار ET_r مربوط به نتایج لایسیمتری نیز محاسبه شدند (۵، ۱۳، ۱۴، ۱۷). معادلات کلی هر روش به شرح زیر است:

[۴] پن-من-مانتیت به روش ASCE

$$ET_r = \left(\frac{\Delta(R_n - G) + K_w \rho_a c_p \frac{(e_s - e_a)}{r_a}}{\Delta + \gamma \left(\frac{r_s}{r_a} \right)} \right) / \lambda \quad [5]$$

پن-من-مانتیت استاندارد شده به روش ASCE

$$ET_r = \frac{0.408 \Delta (R_n - C_n) + \gamma \frac{C_n}{T + 273} U_v (e_s - e_a)}{[\Delta + \gamma(1 + C_d U_v)]}$$

[۶] جنسن-هیز اصلاح شده

$$ET_r = (CT(T_{mean} - T_x)RS) / \lambda \quad [7]$$

کیمبرلی-پن-من ۱۹۸۲

$$ET_r = \left(\frac{\Delta}{\Delta + \gamma} (R_n - G) + K_w \frac{\gamma}{\Delta + \gamma} \right) (a_w + b_w U_2) (e_s - e_a) / \lambda$$

جدول ۱. مقادیر C_d و C_n مربوط به معادله ۳ برای دوره زمانی روزانه برای سطح مرجع چمن و یونجه (۴)

سطح مرجع یونجه (ET_r)		سطح مرجع چمن (ET_o)	
C_n	C_d	C_n	C_d
۱۶۰۰	۰/۳۸	۹۰۰	۰/۳۴

[۱۳] بر پایه مدل فائو ۵۶

$$K_r = ET_r / ET_o = C +$$

$$\left[0.04(U_p - 2) - 0.004(RH_{min} - 45) \right]$$

$$\times (h/2)^{0.3}$$

علاوه بر محاسبه مقادیر روزانه و ماهیانه K_r ، میانگین و انحراف معیار ماهیانه K_r در فصل رشد محاسبه و مقایسه انجام شد (جدول ۳). یکی از تفاوت‌های بین معادله‌های ۱ و ۸ این است که روال محاسبه K_r حاصل از روش موجود در نشریه ۵۶ فائو به صورت تابعی از U_2 ، RH_{min} و عدد ثابت (C) بوده و تبخیر و تعرق حاصل از نوع سطح مرجع (یونجه و یا چمن) را در نظر نمی‌گیرد. اما معادله ۸ مقادیر K_r را به عنوان تابع مستقیم ET_{ref} و با در نظر گرفتن نوع سطح مرجع (یونجه یا چمن) تحت شرایط اقلیمی مشابه محاسبه می‌کند.

ج) ارزیابی روش‌ها

به منظور ارزیابی و بررسی روش‌های مورد استفاده در برآورد ET_r ، از معیارهای متداول آماری که شامل ضریب تبیین (R^2)، جذر میانگین مربعات خطا (Root Mean Square Error, RMSE) و جذر میانگین مربعات خطای نرمال شده (Normalized Root Mean Square Error, NRMSE) استفاده شد. شاخص آماری ضریب تبیین برای تعیین همبستگی بین مشاهدات واقعی و برآورد شده (اعداد بزرگ‌تر، بهتر) و هم‌چنین جذر میانگین مربع خطا و جذر میانگین مربعات خطای نرمال شده (اعداد کوچک‌تر، بهتر) برای تعیین مقادیر خطای برآورد شده، به کار برده شدند.

مدل کیمبرلی-پن من بر پایه معادله اولیه پن من استوار بوده و تفاوت مربوط به ضرایب a_w و b_w (مربوط به تابع باد) می‌باشد. مقدار ET_r مربوط به نتایج لایسیمتری به عنوان مبنای مقایسه با سایر مدل‌ها قرار داده شد. بدین معنی که مقادیر ET_r از مدل‌های مورد اشاره با مقادیر ET_r از روش لایسیمتری با استفاده از رگرسیون خطی به کمک ضریب تبیین (R^2)، شیب خط و عرض از مبدأ و آزمون t مورد مقایسه آماری قرار گرفتند. نتایج این مقایسه‌ها در جدول ۲ ارائه شده است.

ب) محاسبه ضریب K_r

مقادیر ماهیانه K_r با استفاده از معادله ۱ با استفاده از مقدار RH_{min} روزانه و میانگین سرعت باد روزانه U_2 در هر ماه محاسبه شدند. میانگین و انحراف معیار (SD) در دوره رشد بین مقادیر K_r دراز مدت و یکساله محاسبه شد.

روش دیگر برای تعیین K_r استفاده از نسبت ET_r به ET_o به

صورت معادله کلی زیر می‌باشد:

$$K_r = ET_{r(method)} / ET_o(ASCE - stPM) \quad [۸]$$

و بنابراین روش‌های پنجگانه به شرح زیر تعریف می‌شوند:

$$[۹] \text{ بر پایه مدل روزانه ASCE-stPM:}$$

$$K_r = ET_{r(stASCE-PM)} / ET_o(ASCE - stPM)$$

$$[۱۰] \text{ بر پایه مدل روزانه ASCE-PM:}$$

$$K_r = ET_{r(ASCE-PM)} / ET_o(ASCE - stPM)$$

$$[۱۱] \text{ بر پایه مدل کیمبرلی - پن من ۱۹۸۲}$$

$$K_r = ET_{r(1982 K-PM)} / ET_o(ASCE - stPM)$$

$$[۱۲] \text{ بر پایه مدل جنسن - هیز اصلاح شده}$$

$$K_r = ET_{r(JH)} / ET_o(ASCE - stPM)$$

جدول ۲. شاخص‌های آماری خط رگرسیون بین ET_r حاصل از روش لایسیمتر ($Lys-ET_r$) با ET_r حاصل از روش‌های چهارگانه ($ET_{r(method)}$)

ET_r روش محاسبه	RMSE ^۱	MAE	عرض از مبدا		R ^۲	p value ^۳
			شیب خط ^۲	intercept		
$ET_{r(method)}$	mm day ⁻¹	mm day ⁻¹	slope	intercept		
ASCE-PM- ET_r	۱/۹۶۱	۱/۵۸۹	۰/۳۷۰	۳/۹۶۳	۰/۱۲۸	۰/۰۹۸*
stASCE-PM- ET_r	۲/۴۷۳	۲/۰۳۰	۰/۶۶۱	۳/۳۸۶	۰/۲۳۱	۰/۰۱ ^{ns}
1982 KP- ET_r	۱/۸۷۱	۱/۴۷۰	۰/۸۰۴	۲/۱۶۸	۰/۴۲۷	۰/۰۱ ^{ns}
JH- ET_r	۱/۱۷۵	۰/۸۲۴	۰/۸۶۸	۰/۹۶۹	۰/۶۲۳	۰/۰۰۹ ^{ns}

۱- مقادیر ET_r براساس داده‌های روزانه برای هر روش محاسبه شده‌اند.

۲- معادله رگرسیون به صورت زیر است: $ET_{r(method)} = slope \times (Lys-ET_r) + intercept$

۳- شیب خط حاصل از مقادیر $ET_{r(method)}$ نسبت به خط حاصل از مقادیر ($Lys-ET_r$) در سطح آماری ($P < 0.05$) متفاوت می‌باشند.

جدول ۳. مقادیر و مقایسه میانگین‌های ماهیانه K_r به شش روش

Lys	K_r روش محاسبه					ماه مورد نظر
	JH	KP-82	ASCE-PM	ASCE-stPM	FAO56	
۱/۱۳	۰/۸۵	۱/۲۰	۱/۰۹	۱/۳۱	۱/۴۵	اردیبهشت
۱/۱۲	۱/۲۲	۱/۳۲	۱/۰۲	۱/۲۹	۱/۴۰	خرداد
۱/۱۵	۱/۲۱	۱/۳۵	۱/۰۶	۱/۳۲	۱/۳۶	تیر
۱/۱۸	۱/۲۳	۱/۲۸	۱/۰۶	۱/۳۱	۱/۳۸	مرداد
۱/۲۰	۱/۲۶	۱/۲۳	۱/۲۴	۱/۳۱	۱/۳۸	شهریور
۰/۹۵	۱/۱۶	۱/۲۲	۱/۲۷	۱/۳۵	۱/۴۴	مهر
۱/۱۲a	۱/۱۶a	۱/۲۷b	۱/۱۲a	۱/۳۲b	۱/۴۰c	میانگین دوره رشد*
۰/۰۹	۰/۱۵	۰/۰۶	۰/۱۰	۰/۰۲	۰/۰۴	انحراف معیار دوره رشد

*- میانگین‌هایی که دارای حروف یکسان می‌باشند، در سطح احتمال ۵٪ آزمون چند دامنه‌ای دانکن تفاوت معنی‌داری با هم ندارند.

نتایج و بحث

محاسبه ET_r

مفهوم عدم تساوی کوواریانس و لذا عدم تساوی شیب دو خط می‌باشد، به دست آمده است (جدول ۲ و شکل ۱- الف).

مقادیر ET_r به روش stASCE-PM نیز رابطه ضعیفی با ET_r حاصل از روش لایسیمتر (ضریب تبیین به میزان ۰/۲۳۱) دارد. از این مدل مقدار RMSE به میزان ۲/۴۷۳ میلی‌متر در روز، MAE به میزان ۲/۰۳۰ میلی‌متر در روز و مقدار p (آزمون برابری ANCOVA نسبت به روش لایسیمتر) کوچک‌تر از

مقادیر ET_r به روش ASCE-PM رابطه ضعیفی با ET_r حاصل از روش لایسیمتر ($Lys-ET_r$) با ضریب تبیین به میزان ۰/۱۲۸ دارد. از این مدل مقدار RMSE به میزان ۱/۹۶۱ میلی‌متر در روز، MAE به میزان ۱/۵۸۹ میلی‌متر در روز و مقدار ۰/۰۹۸ p= (آزمون برابری ANCOVA نسبت به روش لایسیمتر) که به

در بالای آسمانه گیاه به سرعت با هوای خشک جابجا شده و در نتیجه به افزایش در کمبود فشار بخار اشباع و افزایش تبخیر و تعرق منجر می شود، در صورتی که در شرایط با باد ملایم، هوای اشباع در اطراف آسمانه گیاه به سرعت جابجا نشده و لذا شدت تبخیر و تعرق نسبت به سرعت باد از حساسیت کمتری برخوردار است. در اقلیم هائی با رطوبت زیاد و سرعت باد کم، هوای اشباع در بالای آسمانه گیاهی، به میزان کمتری با هوای کمتر اشباع جابجا می شود.

بنابراین، انتظار می رود که مدل جنسن - هیز اصلاح شده تخمین بهتری از ET_r در اقلیم هائی با باد ملایم در قیاس با اقلیم هائی با باد شدید ارائه دهد. با توجه به شکل های ۲ و ۳ مشاهده می شود که در منطقه مورد مطالعه در فصل رشد حداقل رطوبت هوا (RH_{min}) در پایین ترین مقدار (۸ درصد) و سرعت متوسط باد ملایم تا نسبتاً ملایم (صفر تا ۸ متر بر ثانیه) می باشد، بنابراین مقادیر ET_r تخمین زده شده به روش جنسن - هیز اصلاح شده به طور معنی داری با مقادیر حاصل از داده های لایسیمیتری متفاوت نبوده که نتایج موجود (جدول ۲ و شکل ۱-ت) این مطلب را نشان می دهد.

محاسبه K_r

جدول ۳ مقادیر محاسبه شده نسبت K_r و مقایسه میانگین های ماهیانه این مدل را نشان می دهد. مقایسه میانگین های ماهیانه K_r به روش نشریه ۵۶ فائو دارای اختلاف معنی دار در سطح آماری ۵ درصد نسبت به K_r حاصل از میانگین های ماهیانه به روش لایسیمیتری است (جدول ۳). مقادیر K_r حاصل از معادله ۱ (روش نشریه ۵۶ فائو) حاکی از مقادیر بالاتر در طول فصل رشد نسبت به سایر مدل های محاسبه K_r می باشد. نتایج نشان می دهد مقدار K_r با گذر زمان و رسیدن به میانه دوره رشد کاهش نشان داده و احتمالاً با گذر از دوره رشد (و رسیدن به فصل خواب) مجدداً افزایش نشان خواهد داد. این مطلب ممکن است به علت تفاوت در مقادیر RH_{min} و U_2 در فصل رشد باشد که از تغییرات کمتر و کاهشی برخوردار بوده و لذا

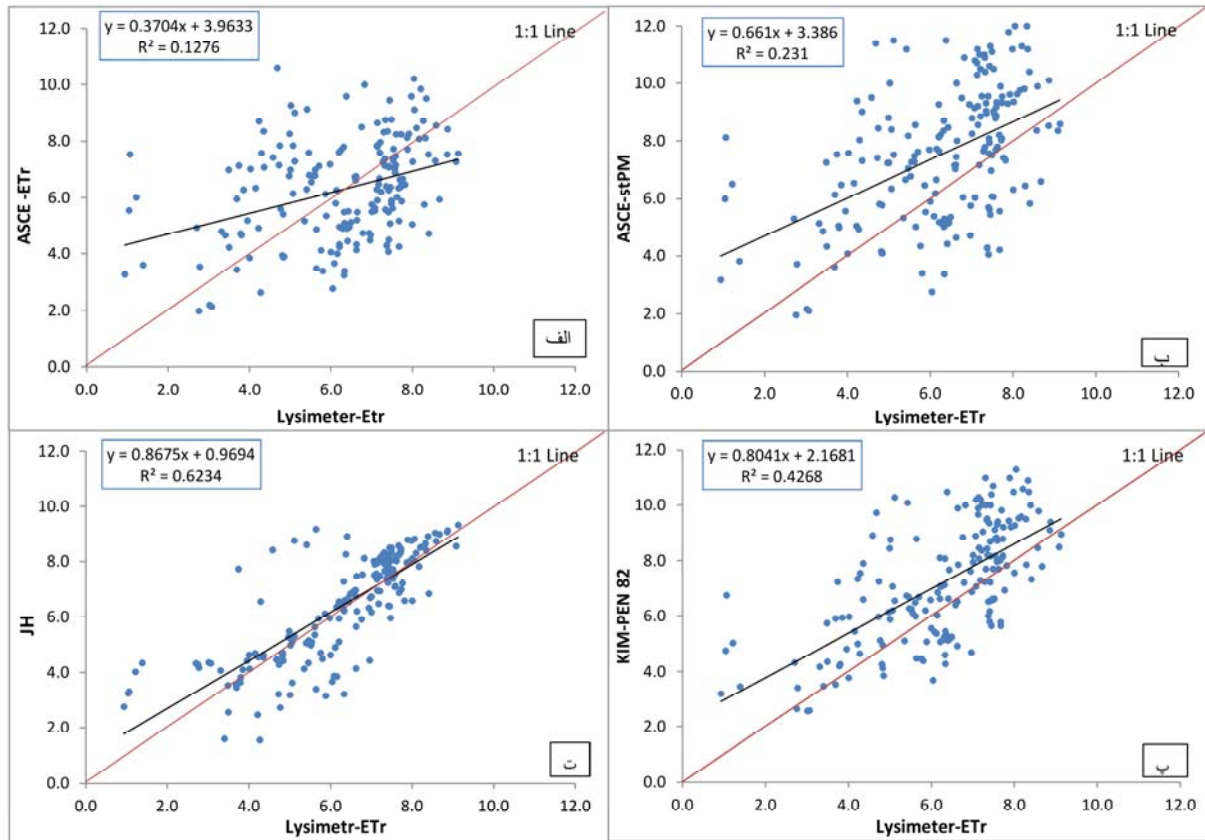
۰/۰۵ که به مفهوم تساوی دو خط می باشد، به دست آمده است (جدول ۲ و شکل ۱-ب).

در مدل فوق، برآورد ET_r به دلیل مقادیر بالاتر RMSE و MAE بیش از مدل ASCE-PM می باشد که احتمالاً ناشی از ثابت بودن پارامترهای معادله (r_s و r_a) است. ولی چون در طول دوره رشد ارتفاع گیاه یونجه ثابت نبوده (بر اساس اطلاعات لایسیمیتری) و این بر خلاف شرایط پیش فرض مدل پن-من-مانتیث استاندارد شده ASCE-stPM (ارتفاع ثابت گیاه) می باشد، بنابراین شاخص های فوق بیشتر از مدل ASCE-PM می باشد که در آن پارامترهای معادله (r_s و r_a) ثابت نبوده و تابعی از ارتفاع گیاه مرجع (در اینجا یونجه) بوده و نتایج آماری در قیاس با روش ASCE-stPM دلالت بر این مدعا دارد.

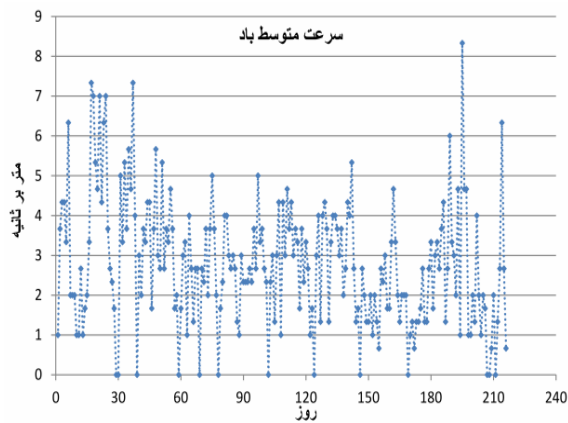
برای مدل کیمبرلی - پن من ۱۹۸۲ شاخص های آماری به ترتیب برای RMSE و MAE برابر با ۱/۸۷۱ و ۱/۴۷۰ میلی متر بر روز و R^2 نسبتاً ضعیف برابر با ۰/۴۲۷ می باشد. در مدل فوق، نیز بیش برآورد ET_r نسبت به روش لایسیمیتری مشاهده می شود (شکل ۱-پ). مقدار p (برای آزمون برابری ANCOVA نسبت به روش لایسیمیتری) کوچک تر از ۰/۰۵ و به مفهوم تساوی شیب دو خط می باشد، به دست آمده است (جدول ۲ و شکل ۱-پ). این مدل بر اساس نتایج آماری موجود شباهت نزدیکی با مدل ASCE-stPM دارد.

محاسبه ET_r به روش جنسن - هیز (۱۴) رابطه نسبتاً قوی با ET_r با نتایج حاصل از روش لایسیمیتری دارد. این مدل دارای ضریب تبیین (R^2) به میزان ۰/۶۲۳ (بیشترین مقدار)، RMSE به میزان ۱/۱۷۵ میلی متر در روز (کمترین مقدار)، MAE به میزان ۰/۵۲۴ میلی متر در روز (کمترین مقدار) و مقدار p (از آزمون برابری شیب خط نسبت به روش لایسیمیتری) برابر با ۰/۰۰۹ که به مفهوم تساوی شیب دو خط می باشد، به دست داده است (جدول ۲). این روش دارای حداکثر قرابت نسبت به روش لایسیمیتری می باشد (شکل ۱-ت).

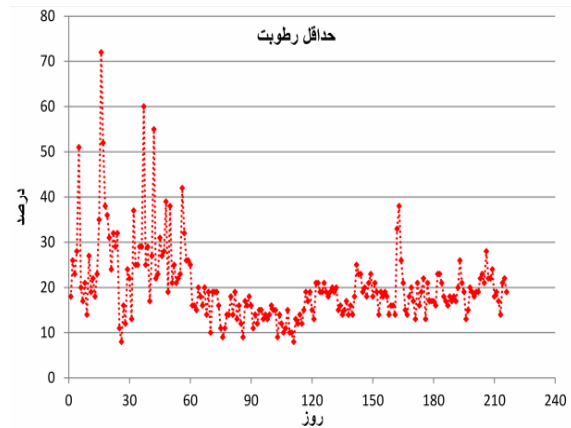
این مدل سرعت باد را که می تواند بر میزان ET تاثیرگذار باشد، در نظر نمی گیرد. در اقلیم های با باد شدید، هوای اشباع

شکل ۱. معادلات رگرسیون بین چهار مدل تخمین ET_r به ترتیب الف-ASCE-PM، ب-ASCE-stPM، ت-1982 KP، پ- هر چهار مدل نسبت به ET_r از روش لایسیمتر

شکل ۳. تغییرات سرعت باد روزانه طی دوره رشد

شکل ۲. تغییرات حداقل رطوبت نسبی روزانه طی دوره رشد

متغیرهای آب و هوایی در واسنجی مدل می‌باشد. در معادله ۱ مقادیر پایه به میزان ۴۵ درصد و ۲ متر بر ثانیه برای RH_{min} و U_2 در نظر گرفته شده که بسیار زیاد به نظر می‌رسند و احتمالاً برای اقلیم‌هایی با شرایط متفاوت کارائی لازم را نداشته باشد.

منجر به کاهش مقادیر K_r شده است. ایرماک و همکاران (۱۱) معتقد هستند مقادیر K_r به این روش در مناطق خشک و گرم بیشتر از مناطق معتدل و مرطوب بوده و در اقلیم‌های متفاوت مقادیر متفاوت و ناپایدار ارائه می‌دهد که ناشی از تأثیر زیاد

روش نبوده و ممکن است بازتابی از رفتار مدل‌ها در محاسبه K_T باشد. در یک نگاه، مقادیر K_T محاسبه شده با استفاده از مدل پن‌من - ماتیت استاندارد شده ($stASCE-PM-ET_T$) نسبت به ($stASCE-PM-ET_0$)، یعنی معادله ۸، ممکن است به علت وجود اریب این دو مدل نسبت به هم باشد. به هر حال، این دو مدل نماینده دو سطح مرجع متفاوت بوده و دارای اختلاف به دلیل پارامترهای موجود در بطن خود می‌باشند. اگرچه، به منظور به حداقل رسانی یا نرمال‌سازی این اریب بالقوه، مخرج کسر در تمامی روش‌های محاسبه K_T به‌طور یکسان قرار گرفته است.

مقادیر K_T حاصل از مدل پن‌من - ماتیت $ASCE-PM-ET_T$ (صورت کسر) در دوره رشد با میانگین کل به مقدار $1/12$ و انحراف معیار $0/10$ می‌باشد. مقایسه میانگین‌های ماهیانه K_T به روش $ASCE-PM$ اختلاف معنی‌داری در سطح آماری 5% درصد نسبت به K_T حاصل از میانگین‌های ماهیانه به روش لایسمتری ندارد (جدول ۳). بطورکلی، مقادیر K_T با گذشت زمان از ابتدای فصل رشد به سمت پایان دوره رشد، روال کاهش‌ی داشته که با نتایج حاصل از مدل پیشین همخوانی نشان می‌دهد. با توجه به اینکه در این مدل مقادیر I_a و I_s در معادله مورد استفاده به عنوان تابعی از ارتفاع گیاه یونجه در محاسبات دچار تغییر شده‌اند (بر خلاف مدل پیشین که ارتفاع بوته یونجه در طول فصل رشد ثابت و 50 سانتی‌متر در نظر گرفته می‌شود)، بنابراین مقدار ET_T حاصل از این مدل در شرایط واقعی بوده و لذا نتایج مربوط به K_T از این روش را بایستی با اعتماد بیشتری در نظر گرفت، کما اینکه مقدار K_T در این مدل بیشترین نزدیکی را با مقدار K_T حاصل از اطلاعات لایسمتری ($K_T=1/12$) دارد.

مقادیر K_T برای مدل کیمبرلی - پن‌من 1982 در دوره رشد با میانگین کل به مقدار $1/27$ و انحراف معیار $0/06$ می‌باشد. مقایسه میانگین‌های ماهیانه K_T به روش کیمبرلی - پن‌من 1982 دارای اختلاف معنی‌دار در سطح آماری 5% درصد نسبت به K_T حاصل از میانگین‌های ماهیانه به روش لایسمتری است (جدول ۳). در طول فصل رشد مقادیر

بنابر این، چون عدد ثابت C به تنهایی مقادیر دقیق و قابل‌اعتماد به‌دست نمی‌دهد، ضروری است در اقلیم‌های متفاوت واسنجی برای ضرایب آستانه RH_{min} و U_2 برای تخمین صحیح مقدار K_T در معادله ۱ انجام گیرد در غیر اینصورت محاسبه K_T به این روش نسبت به سایر روش‌ها به استنتاج صحیح نمی‌انجامد. مقایسه میانگین‌های ماهیانه K_T به روش $FAO56$ دارای اختلاف معنی‌دار در سطح آماری 5% درصد نسبت به K_T حاصل از میانگین‌های ماهیانه به روش لایسمتری دارد.

مقادیر K_T حاصل از مدل استاندارد شده پن‌من - ماتیت ($ASCE-stPM$) در دوره رشد با میانگین کل به مقدار $1/32$ و انحراف معیار $0/02$ می‌باشد. مقایسه میانگین‌های ماهیانه K_T به روش $ASCE-stPM$ دارای اختلاف معنی‌دار در سطح آماری 5% درصد نسبت به K_T حاصل از میانگین‌های ماهیانه به روش لایسمتری می‌باشد (جدول ۳). مقادیر K_T با گذشت زمان از ابتدای فصل رشد به سمت پایان دوره رشد روال کاهش‌ی داشته که با نتایج حاصل از پژوهش جنسن و همکاران (14) که مقادیر K_T را در دامنه‌ای بین $1/03$ تا $1/45$ با انحراف معیار $0/08$ برای فصل رشد برای شرایط بادخیز و خشک گزارش نمودند، همخوانی نشان می‌دهد.

نتایج این مطالعه در برخی موارد بیشتر از مقادیر K_T گزارش شده توسط محققین و در برخی موارد کمتر از مقادیر گزارش شده توسط تعدادی دیگر از پژوهشگران می‌باشد. به‌طور مثال، در یک مطالعه لایسمتری یونجه و چمن، اوت و همکاران (9) گزارش کردند که مقدار ET_T به میزان $1/15$ برابر ET_0 در فصل رشد بوده است. دورنباس و پروت (6) پیشنهاد می‌نمایند که مقدار K_T برای اقلیم خشک با شرایط باد ملایم تا متوسط به میزان $1/15$ باشد. ارپن‌بک (8) مقدار K_T را به میزان $1/21$ با استفاده از مقادیر تبخیر و تعرق چمن و تبخیر از تشتک در دیویس کالیفرنیا به‌دست آورده است. رایت (18) و رایت و همکاران (19) گزارش نمودند که مقدار K_T برای کیمبرلی آیداهو برابر با $1/20$ می‌باشد. به این نکته باید توجه داشت که تغییرات اندک در مقادیر K_T لزوماً به معنای دقت بیشتر

نتیجه گیری

نتایج نشان داد که:

۱. در روش نشریه ۵۶ فائو مقدار میانگین K_r در طول فصل رشد برابر با $1/40$ به دست آمد.
  ۲. محاسبه K_r با استفاده از مدل پن-من - مانیتث استاندارد شده به روش ASCE نتایجی نزدیک به روش لایسیمتری ارائه نداده است (میانگین در طول فصل رشد برابر با $1/32$).
  ۳. محاسبه K_r با استفاده از مدل پن-من - مانیتث به روش ASCE نتایجی نزدیک به روش لایسیمتری ارائه داده است (میانگین در طول فصل رشد برابر با $1/12$).
  ۴. محاسبه میانگین K_r با استفاده از مدل کیمبرلی - پن من ۱۹۸۲ در طول فصل رشد برابر با $1/27$ بوده و به نظر می رسد با توجه به اصلاح تابع باد در مدل KP-82 هنوز نتایجی نزدیک به حقیقت در قیاس با نتایج اطلاعات لایسیمتری به میزان $1/12$ به دست نداده است.
  ۵. محاسبه K_r با استفاده از مدل جنسن - هیز اصلاح شده نزدیک به واقعیت است (میانگین فصل رشد $1/16$).
- از آنجا که اندازه گیری همزمان ET_r و ET_0 به ندرت در مناطق و اقلیم های مختلف میسر می باشد، به نظر می رسد برآورد K_r با توجه به اطلاعات موجود در هر منطقه و انتخاب یکی از روش های ذکر شده و متناسب با منطقه می تواند مفید فایده باشد.

حاصل از K_r در این مدل روند معکوس نسبت به دو مدل قبل نشان می دهند. به عبارت بهتر، مقادیر K_r ماهیانه از ابتدای فصل به انتهای فصل رشد روند افزایشی برای مدل کیمبرلی - پن من ۱۹۸۲ نشان می دهد. چنین روند متضادی در محاسبه K_r می تواند به علت تفاوت در تابع باد مورد استفاده در این مدل باشد. از سوی دیگر، به عقیده جنسن و همکاران (۱۴) در شرایطی که رطوبت هوا افزایش (کاهش) می یابد بایستی مقادیر K_r کاهش (افزایش) یابد، که این نظر با نتایج K_r حاصل از مدل کیمبرلی - پن من ۱۹۸۲ همخوانی دارد. بنابراین، با توجه به شکل ۱ که کاهش در رطوبت هوا را نشان می دهد، روند مدل اخیر به واقعیت نزدیک تر ارزیابی می گردد.

مقادیر K_r حاصل از مدل جنسن - هیز اصلاح شده (۱۴) در دوره رشد با میانگین کل به مقدار $1/16$ و انحراف معیار $0/15$ می باشد. مقایسه میانگین های ماهیانه K_r حاصل از مدل جنسن - هیز اصلاح شده اختلاف معنی داری در سطح آماری ۵ درصد نسبت به K_r حاصل از میانگین های ماهیانه به روش لایسیمتری ندارد (جدول ۳). ملاحظه می گردد که مقادیر ماهیانه K_r بهتر از مدل کیمبرلی - پن من ۱۹۸۲ برآورد می شود، نتیجه گیری مشابهی نیز توسط ایرماک (۱۱ و ۱۰) به دست آمده و تأیید شده است.

منابع مورد استفاده

1. Allen, R.G. 1996. Assessing integrity of weather data for reference evapotranspiration estimation. *J. Irrig. Drain. Eng.* 122(2): 97-106.
2. Allen, R.G., L. S. Pereira, D. Raes and M. Smith. 1998. Crop evapotranspiration. Guidelines for computing crop water requirements. FAO Irrigation and Drainage. Paper No. 56, Rome, Italy.
3. Allen, R. G., M. Smith, A. Perrier and L. S. Pereira. 1994. An update for the definition of reference evapotranspiration. *ICID Bull.* 43(2):1-34.
4. ASCE Environmental and Water Resources Institute (EWRI). 2005. The ASCE standardized reference evapotranspiration equation. Standardization of Reference Evapotranspiration Task Committee Final Rep., *In*: R. G. Allen, I. A. Walter, R. L. Elliot, T. A. Howell, D. Itenfisu, M. E. Jensen and R. L. Snyder (Eds.), ASCE, Reston, Va.
5. Burman, R. D. and L.O. Pochop. 1994. Evaporation, evapotranspiration and climate data. *Developments in atmospheric science*, Vol. 22, Elsevier Science, Amsterdam, The Netherlands.
6. Doorenbos, J. and W.O. Pruitt. 1977. Guidelines for prediction of crop water requirements. FAO Irrig. and Drain. Paper No. 24, revised, Rome, Italy.
7. Droogers, P. and R.G. Allen. 2002. Estimating reference evapotranspiration under inaccurate data conditions. *Irrig.*

- Drain. Sys. 16:33–45.
8. Erpenbeck, J. M. 1981. A methodology to estimate crop water requirements in Washington State. MS thesis, Washington State Univ., Pull-man, Wash. November 2006.
  9. Evett, S. R., T. A. Howell, R.W. Todd, A.D. Schneider and J. A. Tolk. 2000. Alfalfa reference ET measurement and prediction. Proc. 4th Decennial National Irrig. Symp., ASAE, St. Joseph, Mich. 266–272.
  10. Irmak, S., T.A. Howell, R.G. Allen, J.O. Payero and D. L. Martin. 2005. Standardized ASCE-Penman-Monteith: Impact of sum-of-hourly vs. 24-h time-step computations at reference weather station sites. Transactions of the ASABE, 48(3):1063–1077.
  11. Irmak, S., A. Irmak, T. A. Howell, D.L. Martin, J.O. Payero and K.S. Copeland. 2008. Variability Analyses of Alfalfa-Reference to Grass Reference evapotranspiration Ratios in Growing and Dormant Seasons. J. Irrig. Drain. Eng. 134(2):147-159.
  12. Itenfisu, D., R.L. Elliot, R.G. Allen and I.A. Walter. 2003. Comparison of reference evapotranspiration calculations as part of the ASCE standardization effort. J. Irrig. Drain. Eng. 129(6):440–448.
  13. Jensen, M. E. and H.R. Haise. 1963. Estimating evapotranspiration from solar radiation. J. Irrig. and Drain. Div. 89: 15–41.
  14. Jensen, M. E., R.D. Burman and R.G. Allen. 1990. Evapotranspiration and irrigation water requirements. ASCE Manuals and Reports on Engineering Practices No. 70, ASCE, New York.
  15. Temesgen, B., R.G. Allen and D.T. Jensen. 1999. Adjusting temperature parameters to reflect well-watered conditions. J. Irrig. Drain. Eng., 125(1): 26–33.
  16. Walter, I. A., R.G. Allen, R. Elliott, M.E. Jensen, D. Itenfisu, B. Mecham, T. A. Howell, R. Snyder, P. Brown, S. Eching, T. Spofford, M. Hattendorf, R. H. Cuenca, J. L. Wright and D. Martin. 2000. ASCE's Standardized Reference Evapotranspiration Equation. Proc., 4th National Irrig. Symp., ASAE, Phoenix, AZ.
  17. Wright, J. L. 1982. New evapotranspiration crop coefficients. J. Irrig. and Drain. Div. 108 (IR2), 57–74.
  18. Wright, J. L. 1996. Derivation of alfalfa and grass reference evapotranspiration. Evapotranspiration and Irrigation Scheduling: Proc. International Conf., Irrigation Association and International Committee on Irrigation and Drainage, In: C. R. Camp, E. J. Sadler and R. E. Yoder (Eds.), American Society of Agricultural Engineers, St. Joseph, Mich.
  19. Wright, J. L., R.G. Allen and T.A. Howell. 2000. Conversion between evapotranspiration references and methods. Proc. 4th Decennial National Irrigation Symp., American Society of Agricultural Engineers, St. Joseph, Mich.

Evaluation of Alfalfa Reference Crop Evapotranspiration (ET_r) Ratio to Grass Reference Crop Evapotranspiration (ET_o) Ratio in Shahrekord Plain

A. Morshedi¹, M. Nader¹, S.H. Tabatabaei^{2*} and J. Mohammadi¹

(Received : Feb. 18-2012 ; Accepted : Sep. 30-2012)

Abstract

It is necessary that ET_r (Alfalfa-reference evapotranspiration) values be converted to ET_o (Grass-reference evapotranspiration) or vice versa. The main objective of this study was to develop ET_r to ET_o ratios (K_r values) for a growing season in Shahrekord plain, Shahrekord, Iran. Mean monthly and total (growing season) values of K_r were calculated based on 185 daily ET data set in Chaharthakhteh Agricultural Research Station of Shahrekord. The ET_r and ET_o values were calculated using six models for developing K_r values. The models included the Standardized American Society of Civil Engineers Penman-Monteith (ASCE-stPM), American Society of Civil Engineers Penman-Monteith (ASCE-PM), 1982 Kimberly-Penman (KP), and modified Jensen-Haise (JH). K_r values as a function of some of the climatic variables in FAO56 Irrigation and Drainage Paper were compared with lysimeter ET_r values. For the growing season, K_r values based on lysimeter study was 1.12, which was comparable to 1.12, and 1.16 for ASCE-PM, and JH, respectively, but was far from 1.27 for 1982 KP models. ET_r values in each method compared to ASCE-stPM- ET_o were not comparable to 1.40 derived from K_r value based on FAO56 method.

Keywords: Evapotranspiration, K_r value, Crop surface, Alfalfa, Grass.

---

1. Dept. of Soil Sci., College of Agric., Shahrekord Univ., Shahrekord, Iran.

2. Dept. of Water Eng., College of Agric., Shahrekord Univ., Shahrekord, Iran.

*: Corresponding Author, Email: tabatabaie@agr.sku.ac.ir